

כתובת האתר של ישיבת "אשרי האישי" – ההרצאות של הרב יוסף צ. בן-פורת

www.emuna.info

שיחתו השבועית של

ראש הישיבה – הרב יוסף צ. בן-פורת

חשיבות מעשי המצוות ודקדוקן ביהדות

פרשת תצוה, שנת תשע"ג

"עשיה" היא המייחדת את תורת ישראל

הנה, בפרשיות העוסקות במלאכת המשכן, תרומה-תצוה-ויקהל-פקודי, חוזר על עצמו **הפועל, 'עשה' פעמים רבות מאוד**. בתחילה, בעת שהקב"ה מצווה לעשות, לאחר מכן, בעת שעשו, בסופו של דבר, סיכום של כל הדברים שנעשו. ומשתמע מכך, **שהעשייה היא זו שנתנה למשכן את הכוח והעוצמה**, את ההשראה והקדושה שהיו כלולים בו. אולם, לא רק במלאכת המשכן מודגשת העשייה, אלא, כל חיי האדם מישראל, רצופים עשייה. החל מהזמן שהוא מתעורר משנתו, ומיד, עליו ליטול ידיו, וכלה, עם ליל, בעת שוכבו על יצועו, לנום את שנתו. גם אז הוא עומד, תחת מערכת של ציווים, על איזה צד לשכב, ובאיזה אופן נאסר עליו לשכב. כשהוא לובש את מנעליו, עליו לנעול קודם את ימין, וכשהוא חולץ, עליו לחלוץ קודם את שמאל. וכהנה ציווים מעת היוולדו ועד יום מותו. ואף לאחר מותו, אין המצוה עוזבת את הסובבים אותו. ישנן מצוות והלכות רבות כיצד יש לטפל בנפטר ואיך להלבישו לאחר מכן, הקבורה באיזה אופן תעשה.

אמונות, דתות, פילוסופיות וכתות רבות, היו להם לבני האדם, מאז שחר ההיסטוריה ועד ימינו אנו. אנו מאמינים בני מאמינים, מאז אבינו אברהם, שהנחלנו

את אמונת היחוד, מודים להקב"ה שבחר בנו מכל העמים ונתן לנו תורת אמת. על כן, תמיד כשאנו עורכים השוואה כלשהי, לאמונות הגויים, אנו מציינים את המילה 'להבדיל בין קודש לחול'. פעמים ושואלים אנשים, מה ההבדל בין אמונת ישראל, לאמונות עמים אחרים, ומנסים לתת תשובה ולהסביר. ברם, דומני, **שהשאלה האמיתית יותר, הינה, במה דומה אמונת ישראל לאמונת עמים אחרים? למען האמת, נראה לי, שאין שום דמיון. אולם, לאחר הכל, אם נרצה להדגיש את ההבדל הקיצוני והתהומי, נציין, שתורת ישראל היא תורת המעשה, היא תורת רמ"ח איברים ושס"ה גידים, בניגוד לאידיאולוגיות אחרות, מכל סוג שהוא, המסתפקות במוחו של האדם או בלבנו. ישנן דתות פילוסופיות, שמסתפקות בכך שאדם מאמין בדרך חיים כלשהי, באמת כלשהי וכיוצ"ב. ישנה דת גדולה, שהיא מכנה את עצמה 'דת הלב', ישנן אמונות שמסתפקות בכך, שיהא האדם, פונה ומתפלל אל א-להיו. אולם, אדם מישראל, חייב לקבל על עצמו, בוקר וערב, עול מלכות שמים. ומיד, לאחר, שבפרשה הראשונה של ק"ש, הוא משעבד את ליבו לשי"ת: "ואהבת את ה' א-להיך בכל לבבך", הוא מקבל על עצמו, בפרשה השניה של ק"ש – "והיה אם שמע תשמעו אל מצוותי" – לשעבד את כל גופו ואיבריו, לקיים את כל רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה.**

יוצא אפוא, שיש הבדל תהומי, בין שתי הגישות לאדם ולעולם. על פי תפיסת הדתות השונות, וכמובן, הפילוסופיות האתיאיסטיות, יכול להיות אדם טוב, באם תהינה לו **כוונות טובות**. ולפי תורת ישראל, יכול להיות אדם טוב, רק אם יהיו לו **מעשים טובים**. לכן, מסופר בספר הכוזרי (מאמר ראשון, פתיחה) על החלום שבו נאמר למלך כוזר, שהיה אדם אציל מאוד, בעל דעת ותבונה, לב רגיש ופתוח ואמיץ מאוד בהנהגתו הרוחנית: "כונתך רצויה בעיני הא-לוה אבל מעשך אינו רצוי"!

מעשה טוב שחוזרים עליו פעמים רבות יוצר קנין חזק בנפש

הרמב"ם בפירוש המשנה ביאר, שחיזוק הנפש והשבחת המידות אשר בה, נעשה אך ורק, על ידי מעשים רבים, לא על ידי כוונות ורצונות טובים, ואפילו לא על ידי מעשה אחד, גדול וחזק ככל שיהיה, אלא, אך ורק פעולות שחוזרות על עצמן, יקנו ההרגלים הטובים

"והכל לפי רוב המעשה" (רמב"ם, אבות ג, טו) "אמר... שהמעלות

אמנם יגיעו בכפול המעשים הטובים פעמים רבות... והמשל בו כשיתן האדם למי שראוי, אלף זהובים בבת אחת לאיש אחד, ולאיש אחד לא יתן כלום. לא יעלה בידו מדת הנדיבות בזה המעשה האחד הגדול, כמו שמגיע למי שהתנדב אלף זהובים באלף פעמים, ונתן כל זהוב מהם על

צד הנדיבות. מפני **שזה כפל מעשה הנדיבות אלף פעמים**, והגיע לו **קניין חזק**. וזה פעם אחת לבד התעוררה נפשו התעוררות גדולה, לפעל טוב ואח"כ פסקה ממנו... וזה ענין אמרו לפי רוב המעשה אבל לא לפי גודל המעשה".

הרי שהרמב"ם, חידד את העניין, וכדי להמחיש את אופן תיקון אופי האדם, הוא נתן דוגמא: אם יש לאדם אלף זהובים, אותם ייעד לצדקה, והוא עומד בדילמה, האם לתתם לאלף אנשים שונים, או לתתם לאדם אחד? מורה לו הרמב"ם, שעדיף לתתם לאלף אנשים, מפני, שאז יעשה **מאה מעשים** של צדקה, והמשוב החוזר של מאה פעולות, חזק יותר מאשר המשוב החוזר של פעולה אחת של צדקה, אף אם גדולה היא מאוד. הווי אומר, שאלף פעולות יהפכו את האדם לאיש צדקה וחסד, אף אם בטבעו אינו כזה, ברם, פעולה אחת, לא תוכל לשנותו.

גם בעל ספר החינוך (מצוה טז), הלך באותו כיוון:

"ועתה בני, אם בינה שמעה זאת, והטה אָזְנְךָ וּשְׁמַע (משלי כב, יז), אֲלַמְּדֶךָ לְהוֹעִיל בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת. דַּע, כִּי הָאָדָם נִפְעַל כְּפִי פְעֻלוֹתָיו, וְלִבּוֹ וְכָל מַחְשְׁבֹתָיו תְּמִיד אַחַר מַעֲשָׂיו שֶׁהוּא עוֹסֵק בָּהֶם אִם טוֹב וְאִם רָע, וְאִפְלוּ רָשָׁע גָּמור בְּלִבּוֹ וְכָל יֵצֵר מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ רַק רַע כָּל הַיּוֹם, אִם יַעֲרָה רוּחוֹ וַיִּשִׁים הַשְׁתַּדְּלוֹתוֹ וְעִסְקוּ בְּהַתְמַדָּה בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת, וְאִפְלוּ שֶׁלֹּא לְשֵׁם שְׁמַיִם, מִיַּד יִנָּטָה אֶל הַטּוֹב, (וּמִתּוֹךְ שֶׁלֹּא לְשִׁמָּה בָּא לְשִׁמָּה), וּבְכַח מַעֲשָׂיו יִמִּית הַיֵּצֵר הָרָע, כִּי אַחֲרֵי הַפְּעֻלוֹת נִמְשָׁכִים הַלְּבָבוֹת. וְאִפְלוּ אִם יִהְיֶה אָדָם צַדִּיק גָּמור וְלִבּוֹ יִשָּׁר וְתַמִּים, חֲפָץ בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת, אִם יַעֲסֹק תְּמִיד בְּדַבְרִים שֶׁל דָּפִי, כְּאֵלוֹ תֵּאמַר דְּרַךְ מִשָּׁל שֶׁהִכְרִיחוּ הַמְּלָךְ וּמִנְהוֹ בְּאִמְנוֹת רָעָה, בְּאִמְנוֹת אִם כָּל עִסְקוֹ תְּמִיד כָּל הַיּוֹם בְּאוֹתוֹ אִמְנוֹת, יִשׁוּב לְזַמֵּן מִן הַזְּמַנִּים מִצְדָּקָת לִבּוֹ לְהִיּוֹת רָשָׁע גָּמור, כִּי יִדוּעַ הַדָּבָר וְאִמְנוֹת שֶׁכָּל הָאָדָם נִפְעַל כְּפִי פְעֻלוֹתָיו, כְּמוֹ שֶׁאִמְרָנוּ. וְעַל כֵּן אִמְרוּ חֲכָמִים ז"ל (מכות כג, א) רָצָה הַקֶּב"ה לְזַכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל לְפִיכֵךְ הִרְבָּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת, כְּדִי לְהַתְפִּיס בָּהֶן כָּל מַחְשְׁבוֹתֵינוּ וְלִהְיוֹת בָּהֶן כָּל עִסְקֵינוּ לְהַטִּיב לָנוּ בְּאַחֲרֵיתֵנוּ. כִּי מִתּוֹךְ הַפְּעֻלוֹת הַטּוֹבוֹת אֲנַחְנוּ נִפְעָלִים לְהִיּוֹת טוֹבִים וְזוֹכִים לְחַיֵּי עַד".

לא כוונות טובות ולא מחשבות טובות ואף לא קריאת ספרות פילוסופית, ישנו את לב האדם, אשר רע הוא מנעוריו, אלא, אך ורק פעולות טובות. וכך גם להיפך, פעולות רעות, תגרומנה לאדם – אף אם ביסודו, אדם טוב היה, גם אם בילדותו היה כולו רוד ועדנה – להיפך לאישיות רעה, אכזרית ומושחתת!

גם חיזוקים בגוף האדם נוצרים רק ע"י מאמץ החוזר על עצמו באופן מדויק

לאמיתו של דבר, אם נתבונן בסדרי הבריאה, נראה, שכך בנוי הטבע של כל היצורים, כולל האדם. כוונתנו: אם ירצה האדם לחזק את שרירי ידיו, מה עליו לעשות? ידוע לכולנו, שגם אם יקרא האדם את כל ספרי הספורט שבעולם, ואף יראה תמונות רבות, עד אין ספור של ספורטאים המאמינים ומחזקים את גופם, לא יצליח לחזקם. הדרך היחידה, היכולה לסייעו להשיג את מטרתו היא: לתרגל ולאמץ את ידיו שוב ושוב, מאות ואלפי פעמים, ועם הזמן, ידיו תתחזקנה יותר ויותר! וכך יכולים אנו לראות, את אותם אנשים, מחזיקים בידיהם, משקולות, ומרימים אותם, חוזר והרם. כשאני רואה, מידי בוקר, בשעה שאני הולך להתפלל, אנשים אשר רצים ברחוב, עם מכנסים קצרים, למרות צינת החורף, ברור לי, שהם חפצים לחזק את שרירי הרגלים, אולי אפילו, להשתתף בתחרויות, כדי להוכיח שהם יודעים לרוץ מהר יותר מאחרים!

לוא נשאלנו, ידיו של מי תהינה חזקות יותר, של אדם אשר ידיו נחות תמיד, אינן מתאמצות לעולם, או, של אותו אדם, אשר עובד עבודה קשה, בחומר ובלבנים, מרים וסוחב שקים כבדים? ההיגיון היה מחייב אותנו לענות, ודאי, ודאי, שאותו אדם שלא אימץ את ידיו מעולם, הן נשארו במלא כוחן, ואילו זה, שאימץ את ידיו מאוד, מאוד, ללא כל ספק שידי איבדו את כוחן וחלשות הינן! כשם שכולנו יודעים, שכל מכונה ומנגנון שמייצר האדם, עם הזמן נחלשת והולכת. כשקונה אדם מכונת, הרי שככל שהמנוע התאמץ יותר, והמכונת נסעה מספר קילומטרים רב יותר, מחירה זול יותר, שכן, היא מכונת חלשה יותר. כך גם מחשב, החדש יקר מן המשומש וכיוצ"ב.

אולם, מתברר, שעולם החי שונה מן המכונה, וככל שיפעיל כל איבר יותר ויותר, הרי שאותו איבר יתחזק וילך. כך גם מוחו של האדם, אם ירצה האדם לחזק את שכלו, הרי שעליו לאמץ אותו. האחד ירבה בפתרון בעיות בתחום המתמטיקה, השני ירבה במשחקי שחמט וכיוצ"ב. וכך להבדיל בין קודש לחול, אמרו חז"ל (נדה ע, ב) הרוצה להחכים ירבה בישיבה. כלומר, אם יתאמץ וירבה בלימוד התורה, הרי שעוצמת מוחו תגדל ותלך וחכמתו תתעצם!

לאור הדברים האלה, עלינו להסיק מסקנה, שאין הגוף פועל על פי ההיגיון שלנו, כשם שכל הטבע כולו, אינו פועל לפי כללי ההיגיון, אלא, שעלינו לבנות את חוקי הטבע שבעולם כולל טבע האדם על פי המציאות. ברם, כדי להקל עלינו את הדבר, ניתנה לנו תורה מסיני, שבכתב ושבעל פה, אשר מורה לנו את המבנה האמיתי של נפש האדם, ומה טוב עבורה ומה מזיק לה. וכמו כן את הדרך אשר בה

נשפר ונתקן את עצמנו, וזו דרך המעשים.

רגיל הוא האדם, לחשיבה שטחית ושגרתית, ומסתפק הוא בקו תשובות קידמי, ואיננו מתעמק בשאלות חדשות, הנוצרות בעקבות התשובות הראשונות. לדוגמא: אם נשאל אדם, למה צריך לאכול? תשובתו תהיה מהירה וברורה, כדי שיהיה לנו כוח. ואם נמשיך ונשאל, ולמה ברא הקב"ה את האדם באופן, שאם לא יאכל, יאזל כוחו? ואם ימשיך לצום, ינפח את נשמתו? והלוא, ברא אין סוף ברואים, שאינם נזקקים כלל למזון. כגון, השמש – אשר מפיקה כל יום, כמויות אדירות של אנרגיה, ואיננה נצרכת - 'לאכול דבר' – להספקה של חומרי בעירה. וכך כוכב אחר, הגדול פי אלף מן השמש, וכמותם אין ספור כוכבים, במרחבי הקוסמוס, שכל אחד הוא, מפיק אנרגיה אדירה. הרי לנו, שהקב"ה יצר ברואים, שצוידו במלאי אנרגיה לאלפי אלפי שנים. הווי אומר, **שהאדם, גם הוא, יכל להיווצר עם 'בטריה'** – מקור אנרגיה פנימי – שהיתה יכולה להספיק לו למשך שבעים, שמונים שנות קיומו. ואם נברא האדם באופן שהוא צריך לאכול ולשתות, הרי שחייבת להיות לכך סיבה חשובה מאוד. ואכן, התבארה בסה"ק הסיבה שהאדם נברא כך, ומה מטרת האכילה. אולם איכמ"ל.

ברם, זאת נאמר, שהאכילה, אם נעשית מתוך כוונה טובה, מתוך רצון שהאכילה תתן כוח לעשות את ציווי השי"ת ותהיה סיוע לעליה רוחנית, הרי שהיא משנה את האדם, מרוממת אותו ומקרבת אותו לבוראו. כש"כ: "בְּכָל דְּרָכַיךָ דָּעָהוּ" (משלי ג, ו). אבל אם היא נעשית לשם זלילה ושביעה, הרי שהיא משפילה את האדם והופכת אותו ליותר גשמי וחומרני מכפי שהיה לפניה. אילו היה נברא האדם עם מקור אנרגיה – 'בטריה' – שהיה מאפשר לו לחיות בלי אוכל, היה מפסיד רבבות מעשי אכילה במשך שנות חייו, והיה מאבד 'סולם' גדול לעליה רוחנית. השמש, הכוכבים והמלאכים הם חסרי אפשרות עליה רוחנית, לכן אינם צריכים לשום 'אכילה'. ואם ישאל השואל, והלוא גם יתר בעלי החיים אוכלים למרות שלא נועדו לעלות? התשובה לענ"ד: כדי לתת לטועי דעת לחשוב, שהאדם דומה לקוף וליתר החיות.

יש עניים בעולם כדי שאנו נתקן נפשנו על ידי "מעשה הצדקה"

באותו אופן, אם ישאל אדם, למה צריך לתת צדקה לעני? תשובתו תהיה: מפני, שהוא מסכן וסובל, ובכך שניתן לו מאכל ומשקה, בגד מעון וממון, נעזור לו, ונקל על סבלו. ברם זה הסבר מאוד שטחי.

בגמרא מסופר: "שאל טורנוסרופוס את רבי עקיבא, אם א-להים

אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסם? אמר לו: **כדי שניצול אנו בהם**

מדינה של גיהנום" (ב"ב י, א).

טורנוסרופוס, היה אדם חכם והוגה דעות ונראה לי, שעומק משמעות שאלתו הוא כך: **בכל הטבע, אין צורך שיצור אחד יעזור למשנהו**. כל חתול דואג לעצמו, אין הוא צריך שחתול אחר יעזור לו. כל עכבר וארנבת, יודעים לחפור לעצמם מעון במעמקי האדמה. לכל חיה וצפור כנף, ברא הקב"ה בגד: פרווה, נוצות, עור עבה, או צמר ארוך, השומרים על חום גופם, ומאפשרים את קיומם באופן נפלא ביותר. יש חיות שלקראת החורף גדל להם צמר כדי לחממם, אולם, עם הקיץ, הצמר נושר, כדי שלא יהיה להם חם מידי. ברור, שלכל בעל-חיים יש מזון מתאים, בכל מקום הימצאו. אף הציפורים הנוודות, מוכן להן כל צרכן, בכל מקום אליו הן מגיעות. אין הן צריכות לעזרת זולתן, לא 'הכנסת אורחים', ולא 'גמילות-חסדים' ואפילו לא 'לסחוב מזוודות'! הרי שכל אחד רואה ומבין שיד הבוי"ת לא קצרה לדאוג לבריותיו. ומשעה שבעל חיים חלה או הזדקן, ואינו מסוגל לדאוג לעצמו, הרי שהגיע שעתו לסיים את חייו. מכל זאת, נגזר, שאם נוצר מצב שאם אדם חולה או עני, ואינו מסוגל לדאוג לעצמו, אות הוא, שרצון הבורא הוא, שיהיה לו רע, ויתכן אף שזה איתות שהגיע שעתו לסיים את חייו. יוצא אפוא, **שהעוזר ומסייע לאדם עני, פועל נגד רצון ה'** ונגד 'סדר התנהלות חוקיות הבריאה'!

ענה לו רבי עקיבא, שאכן נכון, שאלתו חכמה ואמיתית עד מאד, ברם, מאחר ואין אנו פועלים בעולם של תוהו, אלא, בעולם שבו קובע את חוקי החיים בורא עולמים, והוא היגיד לנו בתורה, שהסיבה שיצר מצב שבו ישנם אנשים עניים ומסכנים היא, כדי שאלה שיש להם **יעשו מעשה** יתמכו בהם ויפרנסו אותם, ועל ידי כך יתקנו את מידותיהם וינצלו מדינה של גיהנום. והנה גדול המוסר של הדור הקודם, ר' ירוחם, המשגיח דמיר זצ"ל, התבונן וחדר לעומק דברי חז"ל (דחוי"מ, ח"ב עמ' רעד):

"הנה אמרו חז"ל, **שכדי ללמד את האדם במידת רחמנות**, במידת הטבה וחסד, הוצרך הבוי"ת כביכול, לעשות הבריאה על אופן של עניים ועשירים, **שדוקא על ידי אופן וציוור זה**, של נותן ומקבל, **יעשה האדם לאיש טוב ובעל חסד**. לכאורה, היינו אומרים, שכדי להיעשות 'טוב' צריך לחשוב ולהתבונן במעלת החסד והטוב. על ידי השכל ישיג מעלת החסד, כי השכל הלא הוא כל כך גדול ורם, מבין ומכיר. אבל חז"ל גילו לנו, שלא זו הדרך, אלא, למה נבראו עניים, כדי שעל ידם יזכה לעולם הבא. אם לא היה נותן ומקבל בעולם, **אף אם היה האדם חושב כל היום במעלת הטבה וחסד, אך מעשה הטוב לא יעשה, יישאר אדם רע, ודוקא על ידי מעשה הטוב שיעשה יתהווה לאיש טוב**. מי הוא שיוכל להתבונן בגודל מעלתו של איש טוב ובעל חסד. והנה כל זה נקנה לו על ידי מעשה

פשוט של הטבה, **ודוקא על ידי מעשה פשוט של נתינת פרוטה לעני**, מכיר הוא ב'טובי', **וקונה מעלת החסד ולא על ידי חכמה ושכל**. והרי זה באמת דבר נפלא מאד!"

אמנם, יכול לשאול השואל, וכי מה אשמים העניים והמסכנים, שכך נבראו, כדי שיהיו כלי בידינו, בכדי שאנו נתקן את מידותינו, ונינצל מדינה של גיהנום! התשובה לשאלה זו, היא: על אותו אדם, שהינו עני, נגזר עונש מחמת סיבות מסוימות, שאותן יודע רק הבורא ית'. ברם, יש אין סוף אפשרויות, בהן יכול הבורא לגרום סבל לאדם, ובאותם מצבים, אף אחד לא יוכל לעזור לו. הסיבה, שהקב"ה נתן לאותו אדם את הסבל, שכלל אינו קל, באותו אופן שעשה אותו עני, היא בכדי שאנשים אחרים יוכלו לעזור לו, ובכך לתקן את מידותיהם.

אברי הנפש צריכים 'מאכל רוחני' כדי להתקיים ולגדול

אם נרצה לשאול, הכיצד מעשה החסד מתקן את האדם בפנימיותו, מעבר להסברים הקודמים, נוכל להביט בדבריו של רבינו חיים ויטאל זצ"ל (ש"יג-ש"פ -1543-1620) שהוא זה, שמסר לנו את כל תורת רבינו האר"י ז"ל. בראשית ספרו "שערי קדושה" (ח"א, שער א) כותב הוא, שגוף האדם איננו הישות האמיתית שלו, אלא, לבוש התואם את נשמתו והולבש עליה, לצורך תיפקודה בעולם הזה, ואותו היא פושטת עם הגיע זמנה לעזוב את העולם. הסיבה שיש בגוף האדם רמ"ח איברים ושס"ה גידים היא מפני, שנשמתו בנויה מרמ"ח איברים רוחניים ושס"ה גידים רוחניים. אי לכך, כך הוא מבאר, כשם שגופו של האדם צריך מזון לצורך קיומו ופעילותו, וכל חלק מחלקי הגוף, צריך חומרים מסוימים [ואמנם, היום, לאחר מאות שנים, מבינים אנו, את שרמזו בדבריו הק', שיש חלקים בגוף שצריכים סידן ואחרים צריכים חלבון, יש אברים שצריכים ויטמין אֵי ויש כאלה שצריכים ויטמין בי, ואחרים ויטמין סי. יש חלקים שצריכים את יסוד 'היוד' ואחרים צריכים 'גופרית וזרחן' – כגון, הציפורניים]. כך גם הנפש, צריכה 'אוכל' כדי להתקיים, לפעול ולגדול. באופן יותר פרטני, כל אחד מחלקי הנפש, צריך מזון מיוחד.

"ואמנם **מזון הרוחני של הנפש** הקדושה נמשך אליה על ידי קיום התורה הכלולה מתרי"ג מצות, כדמיון תרי"ג אברי הנפש גם הם **ונקרא לחם**, כמו שכתוב (משלי ט, ה) 'לְכוּ לַחֲמוּ בִלְחָמִי'. וכל אבר מן רמ"ח איברים **נזון ממצוה פרטית המתייחסת לאותו אבר** וכאשר יחסר לאדם קיום איזו מצוה, גם האבר הפרטי המתייחס למצוה יחסר ממנו מזונו הנמשך לו מארבע אותיות ההוי"ה כמו שכתוב (נחמיה ט, ה) 'וְאֶתְּהָ מְחַיֶּה אֶת פְּלִים... וזהו ענין הרשעים בחייהם קרויים מתים (ברכות יח, ב) כי

נסתלק מהם נפש הקדושה מא-להים חיים, ושרוי עליו המוות הנקרא אבי אבות הטומאה. וכמו כן כאשר יקיים האדם שס"ה מצות לא תעשה בהימנעו מלעשותם, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (קידושין לט, א) ישב אדם ולא עבר עברה נותנים לו שכר כעושה מצוה, **יש כח אל המזון הרוחני** הנזכר בקיימו מצות עשה להמשך דרך צינורות שהם שס"ה גידים של הנפש **להחיות הרמ"ח איברים שלה**. וכאשר יעבור על איזה עבירה מהם אז ייסתם הצינור הפרטי ההוא המתייחס אל אותה העבירה על ידי הזוהמא של מזון הקליפה הנדבקת שם. **וכשיבש הצינור גם כן מתייבש האבר ההוא** אף על פי שלא יוסר לגמרי כעניין מי שיחסר ממנו איזה מצות עשה אמנם ייפול בו מום: **ולכן צריך האדם לחפש בכל כחו לקיים כל תרי"ג מצות**."

הרי לנו, שהתורה שקדמה לעולם, היא זו שבנתה את הצורה, ואת המהות של כל היקום, ומאחר והתוכנית נבנתה על מעשים, לא יתכן בשום פנים ואופן, להזין, לשפר ולתקן את הנפש, מבלי לעשות מעשים. ולכן, האבות הק' וכל הצדיקים מאז ומעולם, התאמצו לקיים מה שיותר מצוות, ולא זו בלבד, אלא, דווקא מתוך מאמץ, מתוך מהירות ומתוך מסירות נפש.

"על האבות הק' אמרו חז"ל (סנהדרין צו, א) שהיו ירצים לפניו כסוסים בין בצעי המים', שעבודתן של האבות הק' היתה **שתמיד היו רצים** ב'ביצות'! משום דכל סוד ההצלחה של האדם הוא דוקא כשהוא בניסיונות פנים ואחור, זאת אומרת, אך ורק כשהוא כלו נמצא מסובב 'מביצה ורפש', ושם הוא כל סוד עבודתו.

לפי זה נמצא, שאין די לאדם מה שאינו בורח ממצב של קושי וניסיונות, אלא, להפך, כל מגמתו של האדם צריכה שתהיה אך ורק לישיב ולצפות מתי יבא לידו מצב של ניסיון, מצב של 'יצר הרע', דרך בזה היא כל הצלחתו. [למען הסר ספק, אסור לו לאדם להכניס את עצמו לידי ניסיון, יתר על כן, אנו מתפללים 'אל תביאנו לידי ניסיון', וזאת מפני, שירא שמים אמיתי, פוחד שמא יכשל בניסיון, מאחר והיצר הרע, הוא אויב מסוכן וחזק מאוד! אולם, אם הקב"ה מביא עליו ניסיון, אל לא לרטון ולא להתעצב, אלא, לאזור מותניו ולדעת, שה' יהיה בעזרו, ובידו לנצח את היצר הרע ולצאת מ'קרב' זה ברווח גדול]. כשהוציאו את רבי עקיבא להריגה והיו סורקין את בשרו במסרקות של ברזל, אמרו לו תלמידיו, רבנו עד כאן. אמר להם, כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה 'מתי יבא לידי **ואקיימנו**', ועכשיו שבא לידי לא **ואקיימנו**? (ברכות סא, ב). והיה רבי עקיבא מצטער כל ימיו על פסוק של 'ובכל נפשך לקיימו, שרצונו היה למסור נפשו באהבה, ועל זה קאי ואקיימנו. ולפי דברינו, **היה רבי עקיבא יושב ומצפה כל ימיו למצב של 'ואקיימנו במסרקות של ברזל'**,

שהיה יושב ומצפה ל'ביצה' של 'מסרקות של ברזל'! ואף על פי שלא חסרו לו, לרבי עקיבא, 'ביצות' של רפש וטיט בחייו, ובכל היה רץ 'כסוסים בבצעי המים'. אבל בכל זאת, לא היה רוצה רבי עקיבא להישאר במצב של שלוח אף רגע, דהיה רוצה לבחון עצמו ב'ביצה' יותר גדולה, איך יהיה 'רץ' בביצה של 'ואקיימנו במסרקות של ברזל' " (דחוי"מ, ח"א, עמ' שלד).

נוסיף שמץ של הסבר לדברים, הלוא זכויותיו ודרגתו של רבי עקיבא, אין להשיג ולשער. עד שאדון הנביאים שאל, אדם כזה יש לך בעולמך, ואתה נותן תורה על ידי? עשרים וארבע שנים, התנתק מאשתו, שזה אך נישאה לו, ועלה והתעלה, עד שהיה לגדול הדור ולפניו עשרים וארבע אלף תלמידים. אירע לו אסון נורא, כל אותו ציבור גדול של תלמידים, הסתלק מן העולם, בתוך כחודש ימים. והנה, אין הוא נשבר, אין הוא מתייאש, לעת זקנותו הולך הוא לדרום הארץ, ומעמיד קבוצה חדשה של חמישה תלמידים ומהם, צומח דור חדש של תלמידי חכמים. והנה ידועים דברי רבותינו, שמי שמתכוון בק"ש בוקר וערב, למסור נפשו על קידוש ה', באמת ובתמים, נחשב לו הדבר כאילו הגשים זאת בפועל. ולמדו זאת מן הפסוק: "כִּי עֲלֶיךָ הִרְגָנוּ כָּל הַיּוֹם" (תהלים מד, כג) – וכי אפשר לו לאדם, להיהרג ולמות כל יום? אלא, הכוונה לאותם שמכוונים בק"ש כאמור. אם כן, ללא צל של ספק, רבי עקיבא, קיים זאת פעמיים ביום באהבה, ושכרו בשמים כאילו קיים זאת ממש. אם כן, למה כל ימיו, היה מצפה לקיים את הפסוק "ובכל נפשך"? אלא, כמו שפירש רבי ירוחם ז"ל, 'כאילו מסר נפשו' הוא – **רחוק**, רחוק ממסירות נפש ממש. שכן כאמור, הכוונה הטובה ביותר, תהא דרגתה אשר תהא, עדיין רחוקה היא כרחוק מזרח ממערב, **ממדרגת עושה המעשה ממש!** לכן רצה ר"ע דווקא "**ואקיימנו**".

מטרת הניסיונות היא לזכות את האדם בדרגת המעשה

כעת נבין את דברי הרמב"ן (בראשית כב, א) :

"והא-להים נסה את אברהם ענין הנסיון הוא לדעת, בעבור היות מעשה האדם רשות מוחלטת בידו, אם ירצה יעשה ואם לא ירצה לא יעשה, יקרא "נסיון" מצד המנוסה, אבל המנסה יתברך יצוה בו להוציא הדבר מן הכח אל הפועל, **להיות לו שכר מעשה טוב לא שכר לב טוב בלבד**. ודע כי השם צדיק יבחן (תהלים יא, ה), כשהוא יודע בצדיק שיעשה רצונו וחפץ להצדיקו יצוה אותו בנסיון, ולא יבחן את הרשעים אשר לא ישמעו והנה **כל הניסיונות שבתורה לטובת המנוסה**".

למדנו אפוא, שעניין הניסיונות אינו אלא, **החילוק בין לב טוב למעשה טוב**, והיינו, כי קודם העקידה היה אותו אברהם אבינו עצמו, שלאחר העקידה, אלא,

שמקודם היה בחינת **לב טוב** והבורא עולם רצה **המעשה טוב**. ב'לב טובי של אברהם אבינו עדין לא היתה 'עקידת יצחק', ורק אחר מעשה הטוב נתהווה כל עניין העקידה!

רעיון זה טמון במאמר חז"ל במדרש (בי"ר מד, א)

על הפסוק: "אִמְרַת ה' צְרוּפָה" (שמואל ב. כב, לא) הסמיכו חז"ל מאמר עמוק ויסודי מאוד: "רב אמר: לא נתנו המצות אלא לצרף בהן את הבריות. וכי מה איכפת ליה להקב"ה למי ששוחט מן הצואר או מי ששוחט מן העורף הוי **לא נתנו המצות אלא לצרף בהם את הבריות**".

ומכאן, טעותם של רבים, אשר שומעים אנו אותם, אומרים 'אני דתי בלבי', 'אני מאמין בלבי וכיוצ"ב. או בהגדרה כללית, קוראים לעצמם 'מסורתיים'. אולם, שגגה גדולה בידם, באשר לצערנו לא זכו ללמוד ולהבין את לב ליבה של התורה. סוד תיקון האדם ועלייתו, אינו אלא, **במצוות המעשיות** היוצרות תוצאה רוחנית.

דקדוק המצוות למה בא?

רבים שואלים, קיום המצוות המעשיות ניחא הבנו את חשיבותו הרוחנית של המעשה אבל הדקדקנות בפרטים ופרטי פרטים בכל מצוה לשם מה נצרכים? אף אתה אמור לו, הלא לכל מכשיר ומתקן שאתה קונה מצורפת חוברת הדרכה, שבה הוראות מדויקות כיצד להפעיל את המכשיר. ככל שהמכשיר משוכלל ויקר יותר, כך מספר ההוראות גדול יותר. היצרן מציין באותיות מודגשות שאי ציות להוראות, תגרום לקלקול המכשיר ולביטול כתב האחריות.

כל אחד מבין זאת היטב ואין איש מערער על כך. באותה מידה יש להבין שכדי שהמצוה תפעל על החלק המתאים בנפש האדם, היא חייבת להתבצע באופן מדויק, כמו שעל האדם להתאים לבורג באופן מוחלט!

סיכום: המצוות המעשיות, הן יסוד היהדות וייחודיותה.

החכמה הא-להית יצרה עולם, אשר בו יוכל האדם לתקן את נפשו ונשמתו, אך ורק על ידי הפעלת רמ"ח איברים וקיום רמ"ח מצוות. כוונות טובות ומחשבות טובות, הינן דבר נעלה, ברם, אין בהן הכוח לשנות דבר אצל האדם, כוח זה מצוי רק במעשים. וככל שירבו וילכו, יהפך אדם לשלם יותר ולטוב יותר.